TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2026 m. kovo 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Direktyva 2001/29/EB – Autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimas – Atgaminimo teisė – 2 straipsnio a punktas – Kūrinio sąvoka – Kūriniams suteikiama autorių teisių apsauga – Sąlygos – Direktyva 2006/116/EB – 5 straipsnis – Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos – 2 straipsnis – Ankstesnio kūrinio kritinis leidimas siekiant atkurti rankraštį lotynų kalba – Autoriaus asmenybę atspindintis intelektinės kūrybos rezultatas, išreiškiantis laisvą ir kūrybingą jo pasirinkimą – Pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuojamas objektas“

Byloje C-649/23

dėl *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Rumunija) 2022 m. gruodžio 6 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. spalio 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”,

Fundația Națională pentru Știință și Artă

prieš

HK, TB įpėdinį,

VP,

GR

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, pirmosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas T. von Danwitz, teisėjai I. Ziemele (pranešėja), A. Kumin ir S. Gervasoni,

generalinis advokatas D. Spielmann,

posėdžio sekretorė R. Șereș, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. kovo 19 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: rumunų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu*“, atstovaujamo advokato P. Buta,

– Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos E. Gane, L. Ghiță ir A. Rotăreanu,

– Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos T. Lechevallier ir B. Travard,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos S. Fiorentino ir G. Palmieri, padedamų *avvocato dello Stato* D. G. Pintus,

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Biolan ir J. Samnadda,

susipažinęs su 2025 m. birželio 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230) 2 straipsnio a punkto išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu*“ (G. Călinescu istorijos ir literatūros teorijos institutas, toliau – *Călinescu* institutas) ir *Fundația Națională pentru Știință și Artă* (Nacionalinis mokslo ir meno fondas, toliau – FNSA) ginčą su HK, kaip TB paveldėtoju, VP ir GR dėl visuomenės nuosavybe tapusio kūrinio, kuriam taikoma kritinio kūrinio leidimo autorių teisės, statuso.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

Berno konvencija

3 1886 m. rugsėjo 9 d. Berne pasirašytos Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas) su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d. (toliau – Berno konvencija), 1 straipsnyje nurodyta:

„Šalys, kurioms taikoma ši Konvencija, sudaro Literatūros ir meno kūrinių autorių teisių apsaugos sąjungą.“

4 Šios konvencijos 2 straipsnyje numatyta:

„1. Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, koks bebūtų jo išraiškos būdas ar forma: knygas, brošiūras ir kitus literatūros kūrinius; paskaitas, kalbas, pamokslus ir kitus tokios rūšies kūrinius; dramos ir dramos-muzikos kūrinius; choreografijos kūrinius ir pantomimas; muzikos kūrinius su tekstu ar be teksto; kinematografijos kūrinius, kuriems prilyginami analogiškais kinematografijai būdais gauti kūriniai; piešimo, tapybos, architektūros, skulptūros, graviravimo ir litografijos kūrinius; fotografijos kūrinius, kuriems prilyginami analogiškais fotografijai būdais gauti kūriniai; taikomosios dailės kūrinius; iliustracijas, žemėlapius, planus, eskizus ir plastikos kūrinius, susijusius su geografija, topografija, architektūra ar mokslu.

2. Sąjungos šalių įstatymams suteikiama teisė nurodyti, kad visi kūriniai ar tam tikros apibrėžtos jų kategorijos nesaugomos, jeigu tie kūriniai neturi kokios nors materialios formos.

3. Vertimai, adaptacijos, muzikinės aranžuotės ir kiti literatūros ar meno kūrinių perdirbimai saugomi kaip ir originalūs kūriniai nepažeidžiant originalaus kūrinio autorinės teisės.“

5 Minėtos konvencijos 9 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Šios Konvencijos saugomų literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti atgaminti šiuos kūrinius bet kokia forma ar būdu.“

6 Tos pačios konvencijos 12 straipsnyje numatyta:

„Literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti adaptuoti, aranžuoti ir kitaip perdirbti savo kūrinius.“

PINO autorių teisių sutartis

7 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje pasirašyta Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) autorių teisių sutartis Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta 2000 m. kovo 16 d. Tarybos sprendimu 2000/278/EB (OL L 89, 2000, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208).

8 PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio „Ryšys su Berno konvencija“ 4 dalyje numatyta:

„Susitariančiosios Šalys įsipareigoja laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių ir jos priedo reikalavimų.“

TRIPS sutartis

9 1994 m. balandžio 15 d. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS), pateikta Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutarties 1C priede, buvo pasirašyta Marakeše 1994 m. balandžio 15 d. ir patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 305). TRIPS sutarties šalys yra PPO narės, įskaitant visas Europos Sąjungos valstybes nares ir pačią Sąjungą.

10 TRIPS sutarties 9 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės laikosi Berno konvencijos <…> 1–21 straipsnių ir jos priedo. <…>

2. Autorių teisių apsauga teikiama ne idėjoms, procedūroms, veikimo būdams ar matematinėms koncepcijoms, o jų išraiškai.“

Sąjungos teisė

Direktyva 93/98/EEB

11 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvos 93/98/EEB dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų suderinimo (OL L 290, 1993, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 17 sk., 1 t., p. 141) 1 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta, kad literatūros ar meno kūrinio autoriaus teisės, remiantis Berno konvencijos 2 straipsniu, galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties.

12 Šios direktyvos 5 straipsnyje „Kritikos ir mokslo leidiniai [Kritiniai ir moksliniai leidimai]“ buvo nustatyta:

„Valstybės narės gali apsaugoti visuomenės nuosavybe tapusių kūrinių kritikos ir mokslo leidinius [kritinius ir mokslinius leidimus]. Ilgiausias tokių teisių apsaugos terminas yra 30 metų nuo tos datos, kai leidinys [leidimas] buvo pirmą kartą teisėtai išleistas.“

13 Direktyva 93/98 buvo panaikinta 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL L 372, 2006, p. 12), kuria buvo kodifikuota Direktyva 93/98, o joje iš esmės įtvirtintos tos pačios nuostatos. Direktyva 2006/116 įsigaliojo 2007 m. sausio 16 d.

Direktyva 2001/29

14 Direktyvos 2001/29 2 straipsnyje „Atgaminimo teisė“ nustatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a) autoriams – savo kūrinius;

<…>“

Direktyva 2006/116

15 Direktyvos 2006/116 19 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Valstybėms narėms leidžiama išlaikyti arba įvesti kitokias gretutines teises, ypač susijusias su mokslo ir kritikos leidinių apsauga. Siekiant užtikrinti skaidrumą visoje Bendrijoje, valstybės narės, įvedančios tokias naujas gretutines teises, privalo pranešti apie tai [Europos] Komisijai.“

16 Šios direktyvos 5 straipsnyje „Kritikos ir mokslo leidiniai [Kritiniai ir moksliniai leidimai]“ nustatyta:

„Valstybės narės gali apsaugoti visuomenės nuosavybe tapusių kūrinių kritikos ir mokslo leidinius [kritinius ir mokslinius leidimus]. Ilgiausias tokių teisių apsaugos terminas yra 30 metų nuo tos datos, kai leidinys [leidimas] buvo pirmą kartą teisėtai išleistas.“

Rumunijos teisė

17 2001 m. galiojusios redakcijos 1996 m. kovo 14 d. *Legea Nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe* (Įstatymas Nr. 8/1996 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 60, 1996 m. kovo 26 d.) 16 straipsnyje buvo nurodyta:

„Kūrinio autorius turi išimtinę turtinę teisę leisti išversti, skelbti rinkiniuose, pritaikyti ar kitaip pakeisti savo kūrinį, iš kurio gaunamas išvestinis kūrinys.“

18 2015 m. galiojusios ir dabar galiojančios redakcijos Įstatymo Nr. 8/1996 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 489, 2018 m. birželio 14 d.) 8 straipsnyje nustatyta:

„Nepažeidžiant autorių teisių į originalų kūrinį, autorių teisės taikomos ir išvestiniams kūriniams, sukurtiems remiantis vienu ar keliais ankstesniais kūriniais, t. y.:

a) vertimams, adaptacijoms, dokumentiniams kūriniams, muzikinėms aranžuotėms ir kitiems literatūros, meno ar mokslo kūrinių perdirbimams, reiškiantiems kūrybišką intelektinį kūrinį;

b) literatūros, meno ar mokslo kūrinių rinkiniams, kaip antai enciklopedijoms ir antologijoms, saugomiems arba nesaugomiems medžiagos ar duomenų rinkiniams, įskaitant duomenų bazes, kurie atsižvelgiant į medžiagos atranką arba išdėstymą yra intelektiniai kūriniai“

19 2015 m. galiojusios ir dabar galiojančios redakcijos Įstatymo Nr. 8/1996 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių 23 straipsnyje nustatyta:

„Išvestinių kūrinių sukūrimas, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, reiškia jau egzistuojančio kūrinio, jei tai yra intelektinis kūrinys, vertimą, paskelbimą rinkiniuose, pritaikymą ar kitokį kūrinio pakeitimą.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

20 Profesorius Dan Slușanschi yra XVIII a. pradžioje kunigaikščio Dimitrie Cantemir parengto kūrinio „Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae siue Aliothma[n]icae historiae a prima gentis origine ad nostra usque tempora deductae libri tres“ (Osmanų arba Otomanų rūmų iškilimas ir nuosmukio istorija nuo giminės ištakų iki šių dienų, trys tomai), šiandien tapusio visuomenės nuosavybe, kritinio leidimo (toliau – kritinis Slușanschi leidimas) autorius. Šį kritinį leidimą pirmą kartą 2001 m. paskelbė Timišoaroje (Rumunija) įsisteigusi leidykla *Amarcord*. Antrasis kritinis leidimas, peržiūrėtas ir pataisytas profesoriaus Slușanschi, buvo išleistas 2008 m. Bukarešte (Rumunija) įsisteigusios leidyklos „Paideia“ ir pakartotinai išleistas 2010 ir 2012 m.

21 Kritinis Slușanschi leidimas buvo parengtas remiantis 1984 m. Harvardo (Jungtinės Amerikos Valstijos) universitete rastu lotynišku Dimitrie Cantemir rankraščiu (nuo 1901 m. rankraščio nuosavybės teisės priklausė šiam universitetui).

22 Profesorius D. Slușanschi pirmam kritiniam Slușanschi leidimui naudojo šio rankraščio faksimilę, išleistą Rumunijoje 1999 m., o antram leidimui – minėto rankraščio fotokopijas, kurias jam suteikė Dimitrie Cantemir kūrinio savininkas.

23 2013 m., profesoriui D. Slușanschi mirus, TB ir VP, kaip jo įpėdiniai, su *Călinescu* institutu sudarė sutartį, suteikiančią teisę šiam institutui naudoti profesoriaus D. Slușanschi transkripcijas ir vertimus, susijusius su įvairiais Dimitrie Cantemir tekstais, įskaitant kritinį Slușanschi leidimą, siekiant išleisti visą šio kūrinio leidimą. Tas institutas perdavė profesoriaus D. Slușanschi darbus FNSA.

24 2015 m. FNSA dviem tomais išleido kūrinio *Dimitrie Cantemir – Istoria măririi și decăderii Curții othomane* (Dmitrijus Kantemiras – Osmanų rūmų didybės ir nuosmukio istorija) dvikalbį leidimą lotynų ir rumunų kalbomis, jame kūrinio lotyniškas tekstas buvo pateiktas kartu su FNSA autorių kritinėmis pastabomis (toliau – FNSA leidimas). Šiame leidinyje buvo pateiktas 2001 m. paskelbto kritinio Slușanschi leidimo tekstas.

25 2015 m. gruodžio 8 d. TB ir VP pareiškė ieškinį *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) dėl autorių teisių pažeidimo, kiek tai susiję su kritiniu Slușanschi leidimu.

26 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas) konstatavo, kad FNSA leidime buvo visiškai atkartotas kritinis Slușanschi leidimas, taip pat buvo panaudoti anksčiau neskelbti papildymai ir pataisymai, kuriuos profesorius D. Slușanschi buvo atlikęs savo leidime ir kuriuos ketino naudoti ateityje. Profesorius D. Slușanschi buvo nurodytas tik FNSA leidimo išnašose. Šiomis aplinkybėmis tas teismas konstatavo, kad *Călinescu* institutas ir FNSA pažeidė profesoriaus D. Slușanschi neturtinę teisę būti pripažintam kritinio Slușanschi leidinio autoriumi, taip pat jo įpėdiniams TB ir VP priklausančias turtines teises, ir priteisė iš atsakovų šios neturtinės ir turtinės žalos atlyginimą.

27 *Călinescu* institutas ir FNSA dėl to sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija).

28 2021 m. balandžio 7 d. sprendime *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), be kita ko, nustatė, kad kritinis Slușanschi leidimas yra išvestinis kūrinys, kaip tai suprantama pagal Įstatymą Nr. 8/1996, nes jis yra kūrybinių pastangų rezultatas ir autoriaus intelektinės veiklos rezultatas. Taigi apeliacinis teismas patvirtino pirmosios instancijos teismo konstatuotą autorių teisių pažeidimą ir sumažino *Călinescu* instituto ir FNSA solidariai mokėtiną neturtinės žalos atlyginimą.

29 *Călinescu* institutas ir FNSA dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Rumunija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

30 Jie iš esmės ginčija *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) išvadą dėl tokio kūrinio, kaip kritinis Slușanschi leidimas, statuso kaip kritinio leidimo ir priekaištauja tam teismui dėl to, kad jis netaikė Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytų kriterijų, kad įvertintų tokio kritinio leidimo autorių teisių apsaugą.

31 *Călinescu* instituto ir FNSA teigimu, kritinio leidimo autoriaus laisvė yra labai ribota arba jos visai nėra tuo atveju, kai kūrinys yra parašytas senąja kalba, kaip antai lotynų kalba, kurios sintaksės ir frazių konstrukcijos taisyklės yra tikslios.

32 Šiuo klausimu jie mano, kad kritinio leidimo atveju autoriaus laisvas ir kūrybinis pasirinkimas negalimas, nes vienintelis autoriaus tikslas yra pasinaudoti savo profesiniais įgūdžiais, siekiant nustatyti teksto versijas, artimiausias originalaus kūrinio autoriaus ketinimams tais atvejais, kai originalaus kūrinio autoriaus ketinimas nėra aiškiai matomas iš naudotų rankraščių, bet jokiu būdu nepakeisti jų kritinio leidimo autoriaus ketinimais.

33 Tai, kad galima pasirinkti iš skirtingų vartojamų žodžių ar formuluočių variantų, nereiškia, kad esama autoriaus originalaus ir kūrybinio indėlio, taigi negalima teigti, jog kritinis Slușanschi leidimas atspindi jo asmenybę.

34 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar kritinis kūrinio leidimas gali būti laikomas „kūriniu“, kuriam pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą suteikiama autorių teisių apsauga.

35 Jis primena, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją sąvoka „kūrinys“ reiškia, kad turi būti tenkinamos dvi kumuliacinės sąlygos, t. y. turi egzistuoti, pirma, originalus objektas, o tam būtina ir pakanka, kad jis atspindėtų autoriaus asmenybę bei laisvą ir kūrybišką jo pasirinkimą, ir, antra, pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuojamas objektas.

36 Kiek tai susiję su pirmuoju kriterijumi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar kritinio leidimo autorius, kuris išdėsto anksčiau egzistavusio teksto turinį suprantama forma, kuo labiau atitinkančia originalaus kūrinio autoriaus ketinimus, iš tikrųjų turi galimybę padaryti laisvą ir kūrybišką pasirinkimą, atsižvelgdamas į originalaus kūrinio autoriaus stilių ir kalbinę išraišką, kartu pridėdamas kritinių pastabų, komentarų ir paaiškinimų dėl pataisymų, žodžių pakeitimo ar papildymų, kurie gali būti būtini, kad rankraštis būtų suprantamas.

37 Kalbant apie antrąjį kriterijų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar jis tenkinamas, nes lieka neatsakytas klausimas, ar kritinis leidimas turi būti laikomas atskiru nuo originalaus kūrinio kūriniu, ar, priešingai, jis sutampa su originaliu kūriniu, nes jo tikslas yra būtent atkurti ankstesnio kūrinio tekstą.

38 Tas teismas tvirtina, kad kritinio leidimo atveju jo autorius iš tikrųjų siekia atkurti originalų kūrinį tokia forma, kuri būtų kuo panašesnė į šio originalaus kūrinio autoriaus sukurtąją. Kritinio leidimo autorius susipažįsta su originalaus kūrinio rankraščiu ir prireikus pataiso ar papildo kūrinį, siekdamas užtikrinti, kad jis išlaikytų prasmę, taip pat pateikia komentarų ir paaiškinimų, kuriais būtų galima pagrįsti atitinkamų terminų pasirinkimą. Be to, jame pateiktos kritinės pastabos reikalauja intelektualių pastangų, dažnai atspindinčių sunkius ir ilgus tyrimus.

39 Taigi šiuo požiūriu kritinio leidimo autoriaus kūrinys negali būti prilygintas atitinkamo originalaus kūrinio rankraščio atgaminimui ar faksimilinei kopijai. Bent jau prie teksto pridėtos kritinės pastabos, komentarai ir paaiškinimai galėtų būti tiksliai ir objektyviai identifikuojamas objektas, todėl tokiu atveju kūrinio, kuriam gali būti taikoma autorių teisių apsauga, statusas būtų suteikiamas tik šioms kritinio leidimo dalims, kurių dalyką galima identifikuoti.

40 Be to, minėtas teismas primena, kad pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 3 dalį „[v]ertimai, adaptacijos, muzikinės aranžuotės ir kiti literatūros ar meno kūrinių perdirbimai saugomi kaip ir originalūs kūriniai nepažeidžiant originalaus kūrinio autorinės teisės“.

41 Šiuo klausimu tas pats teismas pažymi, kad pagrindinėje byloje originalus kūrinys lotynų kalba neginčijamai yra „literatūros kūrinys“, kaip tai suprantama pagal Berno konvenciją, nes šioje konvencijoje į jos 2 straipsnio 1 dalyje pateiktus „literatūros ir meno kūrinių“ pavyzdžius įtraukti mokslo srities kūriniai.

42 Vis dėlto tam, kad toks kritinis leidimas, kaip kritinis Slușanschi leidimas, galėtų būti saugomas kaip originalus kūrinys, pagal šios konvencijos 2 straipsnio 3 dalį tai turi būti literatūros kūrinio „perdirbimas“.

43 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, Sąjunga, nors nėra Berno konvencijos susitariančioji šalis, pagal PINO autorių teisių sutarties, prie kurios yra prisijungusi ir kurią siekiama įgyvendinti Direktyva 2001/29, 1 straipsnio 4 dalį turi laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių.

44 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo dėl to, ar ir kokiomis sąlygomis pats kritinis originalaus kūrinio leidimas gali būti laikomas „kūriniu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą ar prireikus pagal kitą Sąjungos teisės akto nuostatą, o tai pateisina prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimą pagal SESV 267 straipsnį.

45 Šiomis aplinkybėmis *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„„Ar [Direktyvos 2001/29] 2 straipsnio a punkto nuostatas reikia aiškinti taip, kad kūrinio kritinis leidimas, kurio tikslas – remiantis rankraščiu išdėstyti pirminio kūrinio tekstą kartu su komentarais ir būtinomis kritinėmis pastabomis, gali būti laikomas autorių teisių saugomu kūriniu?“

Dėl prejudicinio klausimo

46 Prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad visuomenės nuosavybe tapusio kūrinio kritinis leidimas, kurio tikslas – atkurti originalaus kūrinio tekstą pateikiant komentarų ir būtinas kritines pastabas, gali būti laikomas kūriniu, kuriam pagal šią nuostatą taikoma autorių teisių apsauga.

47 Reikia priminti, kad Direktyvos 2001/29 2–4 straipsniuose nurodyta, kad valstybės narės nustato autoriams išimtines teises dėl jų „kūrinių“, o jos 5 straipsnyje numatytos tam tikros šių teisių išimtys ir apribojimai. Šioje direktyvoje nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, nustatant sąvokos „kūrinys“ reikšmę ir apimtį. Taigi, atsižvelgiant į vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimus, ši sąvoka visoje Sąjungoje paprastai turėtų būti aiškinama autonomiškai ir vienodai (2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, 33 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

48 Darytina išvada, kad ankstesnio kūrinio kritiniam leidimui, kaip antai kritiniam Sluşanschi leidimui, gali būti suteikiama autorių teisių apsauga pagal Direktyvą 2001/29 tik tuo atveju, jei toks leidimas gali būti laikomas „kūriniu“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.

49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad sąvoka „kūrinys“ apima du kumuliacinius elementus. Visų pirma ji reiškia, kad turi egzistuoti originalus objektas, t. y. kad jis yra paties autoriaus intelektinės kūrybos rezultatas. Be to, „kūriniu“ gali būti laikomi elementai, kurie yra tokios intelektinės kūrybos išraiška (2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

50 Pirma, kiek tai susiję su originalumo kriterijumi, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam, kad objektas galėtų būti laikomas originaliu, būtina (ir to pakanka), kad jis atspindėtų autoriaus asmenybę ir laisvą bei kūrybingą jo pasirinkimą. Vis dėlto, kai objekto sukūrimą diktuoja techniniai reikalavimai, taisyklės ar kiti suvaržymai, dėl kurių neliko erdvės kūrybinei laisvei įgyvendinti, toks objektas negali būti laikomas originaliu, o to reikia tam, kad jis galėtų būti laikomas kūriniu (2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 30 ir 31 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

51 Taigi autoriaus asmenybės atspindėjimas objekte, išreiškiant laisvą ir kūrybišką jo pasirinkimą, yra esminė sąvokos „originalumas“, o kartu ir apsaugos pagal Sąjungos autorių teisę sąlyga.

52 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad spaudos straipsniai gali būti autorių teisių saugomi „kūriniai“, kurių autoriaus individualią intelektinę kūrybą paprastai lemia temos pateikimo būdas, taip pat kalbinė raiška (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 44 punktą).

53 Vis dėlto Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „kūriniais“ negali būti laikomi nei žodžiai patys savaime (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 46 punktą), nei ataskaitos apie karinę padėtį, kurių turinį iš esmės nulemia jose pateikiama informacija, todėl ši informacija ir jos pateikimas šiose ataskaitose sutampa, o minėtos ataskaitos pasižymi tik savo technine funkcija, dėl ko negali būti jokio originalumo (šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Funke Medien NRW*, C-469/17, EU:C:2019:623, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

54 Siekiant nustatyti, ar literatūros objektas, kaip antai kritinis Sluşanschi leidimas, yra originalus, reikia patikrinti, kaip išvados 56 punkte pažymėjo generalinis advokatas, ar jį rengdamas jo autorius galėjo daryti laisvus ir kūrybinius pasirinkimus, kad jo kūrinys būtų originalus, kai toks originalumas atsirado ne iš pačių atskirai nagrinėjamų žodžių, o dėl žodžių pasirinkimo, išdėstymo ar jų susiejimo, kuo autorius išreiškė savo kūrybiškumą originaliu būdu ir sukūrė intelektinį kūrinį, vien įgūdžiai, panaudoti šiam objektui sukurti, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 45 ir 46 punktus, taip pat 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Funke Medien NRW*, C-469/17, EU:C:2019:623, 23 punktą).

55 Šiomis aplinkybėmis, kaip išvados 63 punkte pažymėjo generalinis advokatas, gramatinius, leksinius, literatūrinius ir stilistinius kritinio leidimo autoriaus pasirinkimus veikiausiai lems ar bent jau turės jiems įtakos ilgametė jo patirtis, filologiniai įgūdžiai, žinios ir supratimas apie laikmetį, kada buvo parašytas originalus kūrinys, ir istorinį laikotarpį, kurį apima šis kūrinys, žinios apie originalaus kūrinio autorių, jo stilių ir kalbinę raišką ir tai, kaip jis interpretuoja šio autoriaus sumanymą.

56 Galiausiai, kaip išvados 65 punkte taip pat pažymėjo generalinis advokatas, originalumo sąlyga taip pat gali būti vertinama atsižvelgiant į nagrinėjamo kritinio leidimo sudėtį, veikalui suteiktą struktūrą, formatavimą, taip pat originalaus teksto išdėstymą komentarų ir kritinių pastabų atžvilgiu.

57 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad kritinis Slușanschi leidimas nėra nei paprasta Dimitrie Cantemir kūrinio rankraščio transkripcija lotynų kalba, nei šio rankraščio faksimilė. Iš tiesų kritinio Slușanschi leidimo tikslas buvo, padarius pataisymų ir papildymų, atkurti originalaus kūrinio tekstą išsamia, suprantama ir kuo labiau atitinkančia jo autoriaus, t. y. Dimitrie Cantemir, ketinimus forma.

58 Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad kritiniame Slușanschi leidime pateikti komentarai ir kritinės pastabos, susiję su pataisymais, žodžių pakeitimais ir papildymais, kurie gali būti būtini Dimitrie Cantemir kūrinio rankraščiui suprasti, su įvairiomis kalbinėmis praleistų žodžių ar jų variantų versijomis, taip pat yra profesoriaus Slușanschi intelektinės kūrybos rezultatas.

59 Taigi, atrodo, kad šis kritinis leidimas atitinka originalumo kriterijų, išskyrus atvejus, jeigu kritinį Slușanschi leidimą nulėmė vien techninės priežastys, taisyklės ar suvaržymai, nesuteikiantys jokios kūrybinės laisvės, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

60 Antra, dėl kriterijaus, susijusio su galimybe identifikuoti nagrinėjamą objektą, Teisingumo Teismas yra patikslinęs, kad sąvoka „kūrinys“ neišvengiamai reiškia, kad yra objektas, kurį galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti. Iš tiesų, viena vertus, valdžios institucijoms, atsakingoms už autorių teisių išimtinių teisių apsaugą, taip saugomas objektas turi būti aiškiai ir tiksliai žinomas. Tas pats pasakytina apie trečiuosius asmenis, prieš kuriuos gali būti remiamasi apsauga tokio objekto autorius prašymu. Kita vertus, būtinybė išvengti bet kokio subjektyvumo, kuris kenkia teisiniam saugumui, reiškia, kad identifikuojamas saugomas objektas turi būti objektyviai išreikštas (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 32 ir 33 punktus bei juose nurodytą jurisprudenciją).

61 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neatmeta galimybės, kad kritinis Slușanschi leidimas gali būti laikomas sutampančiu su Dimitrie Cantemir kūrinio rankraščiu, nes jo tikslas buvo atkurti šio ankstesnio kūrinio tekstą. Vis dėlto tas teismas pripažįsta, kad kritinio leidimo autorius gali pritaikyti ar papildyti kūrinį, kad atkurtų originalią jo rankraščio prasmę, todėl šis kritinis leidimas galėtų atitikti antrąjį kriterijų.

62 Šiuo klausimu, kaip priminta šio sprendimo 60 punkte, Direktyvoje 2001/29 vartojama sąvoka „kūrinys“ neišvengiamai reiškia, kad egzistuoja kūrybinė išraiška, kurią galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, 40 punktą), palyginti su originalų kūrinį atitinkančiomis dalimis.

63 Kaip išvados 70 punkte pažymėjo generalinis advokatas, visas kritinis originalaus kūrinio leidimas gali būti pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuojamas kaip objektas.

64 Iš tiesų nebūtinai reikia atskirti originalų kūrinį atitinkančias dalis, kurios, jei reikia, buvo pakeistos, ir su jomis pateiktus komentarus, kritines pastabas ar paaiškinimus, kad būtų galima nustatyti, kurioms dalims taikoma autorių teisių suteikiama apsauga. Toks požiūris keltų pavojų

suskaidyti kūrinį, kuris turi prasmę tik kaip visuma, ypač kai tokie komentarai, pastabos ar paaiškinimai papildo arba yra susiję su konkrečia originalaus kūrinio teksto dalimi, kuri jais komentuojama arba atkuriama.

65 Taigi nagrinėjamu atveju (su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), atsižvelgiant į kritinio Sluşanschi leidimo, kurio tikslas – atkurti iš dalies prarastą originalaus kūrinio tekstą, kartu pateikiant komentarų ir būtinas kritines pastabas, specifinį pobūdį, šis kritinis leidimas gali būti laikomas „kūriniu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, su sąlyga, kad tai yra intelektinis kūrinys, atspindintis autoriaus asmenybę ir išreiškiantis jo laisvą ir kūrybingą pasirinkimą, ir kad jį galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti.

66 Trečia, dėl kūriniui suteikiamos apsaugos apimties primintina, kad, kai kritiniam leidimui būdingos šio sprendimo 49 punkte išvardytos savybės, todėl jis laikomas kūriniu, dėl šio jo statuso jam taikoma autorių teisių suteikiama apsauga pagal Direktyvą 2001/29, turint omenyje tai, kad šios apsaugos apimtis nepriklauso nuo autoriaus turėtos kūrybinės laisvės lygio ir kad dėl to ji nėra silpnesnė nei bet kuriam kitam objektui, patenkančiam į minėtos direktyvos taikymo sritį, teikiama apsauga (2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

67 Pridurtina, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 73 punkte, autorių teisių pažeidimą reiškia nebūtinai visiškas kūrinio atgaminimas, jį gali reikšti ir dalinis atgaminimas. Iš tikrųjų įvairioms kūrinio dalims taip pat taikoma apsauga pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, jeigu jose yra tam tikrų elementų, reiškiančių individualią šio kūrinio autoriaus intelektinę kūrybą (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 39 punktą), o taip galėtų būti tuo atveju, kai autorius stengiasi atkurti iš dalies prarastą literatūros kūrinį tokia forma, kuri, jo nuomone, yra kuo artimesnė originalaus kūrinio autoriaus sukurtai formai.

68 Galiausiai, neatsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pripažinus autorių teises į kritinį literatūrinio kūrinio, kuris tapo visuomenės nuosavybe, leidimą, nereiškia, kad šis kūrinys patenka į privačią sritį, o kritinio leidimo autorius neįgyja išimtinių teisių į šį anksčiau egzistavusį kūrinį.

69 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad visuomenės nuosavybe tapusio kūrinio kritinis leidimas, kurio tikslas – atkurti originalaus kūrinio tekstą pateikiant komentarų ir būtinas kritines pastabas, gali būti laikomas kūriniu, kuriam pagal šią nuostatą taikoma autorių teisių apsauga, su sąlyga, kad tai yra intelektinis kūrinys, atspindintis autoriaus asmenybę ir išreiškiantis jo laisvą ir kūrybingą pasirinkimą, ir kad jį galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 straipsnio a punktas

turi būti aiškinamas taip:

visuomenės nuosavybe tapusio kūrinio kritinis leidimas, kurio tikslas – atkurti originalaus kūrinio tekstą pateikiant komentarų ir būtinas kritines pastabas, gali būti laikomas kūriniu, kuriam pagal šią nuostatą taikoma autorių teisių apsauga, su sąlyga, kad tai yra intelektinis kūrinys, atspindintis autoriaus asmenybę ir išreiškiantis jo laisvą ir kūrybingą pasirinkimą, ir kad jį galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti.

Parašai.